

Horeczki Réka

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete

horeczki@rkk.hu

A magyar településhálózat kisvárosi sajátosságai

A városi jogot elnyert települések köre Magyarország területén belül erősen eltérő, mind népességszámukat, funkciókkal és infrastruktúrával való ellátottságukat tekintve. A városhálózatban a kisvárosok növekvő súlyával lehet számolni, a városok közül közép és nagyvárosnak tekintünk közel 50 települést, míg a fennmaradó 277 város kisvárosnak tekinthető. De a kisvárosok sem egységesek, az utóbbi négy-öt évben számos vita generálódott a városhálózat ezen alsó szintjével kapcsolatban. Ez annak köszönhető, hogy a rendszerváltás után a városi rangú települések száma megduplázódott; 1990-ben, 1999-ben és 2005-ben voltak nagyobb várossá nyilvánítási hullámok. Így sok olyan városi ranggal rendelkező település tölt be térségközponti szerepkört, melyek tényleges városi funkciókkal nem rendelkeznek. Ezek főként a 3000 fő alatti kisvárosok; pl. Dél-Dunántúlon 7 kisváros rendelkezik ugyan városi ranggal, de sem külső megjelenése, sem intézményrendszere „nem nőtt fel” ehhez a feladathoz. A legtöbb kényszerváros a Beluszky (2006) által használt faluváros fogalomhoz hasonlítható. A döntés során nemcsak gazdasági, társadalmi tényezők játszottak szerepet, hanem ideológiai-politikai kérdések is.

A településhálózat-fejlesztése során egyre növekvő problémát jelentenek a funkcióhiányos, fejlesztési célt meghatározni képtelen kisvárosok tömegei. A területi differenciáltság is jelentős probléma, hiszen a Dél-Dunántúl aprófalvas térségében a kisvárosok népességszáma is jóval alacsonyabb, mint pl. a Dél-Alföld térségében, vagy Pest megyében. Számos esetben viszont ez a városi kategória néha feledésbe is merül, mivel a megyeszékhelyek, regionális központok vonzáskörzete lefedi a kisvárosok vonzáskörzetét, sok esetben ellehetetlenítve a gazdasági helyzetüket.

A magyar településhálózat fejlődése szempontjából a kisvárosok mindig jelentős erőt képviseltek, és ezért az előadásom fókuszusa, hogy a térség gazdasági, társadalmi (esetlegesen politikai) életét erőteljesen befolyásoló kisvárosok hosszú távú fejlődésének törvényszerűségeit és sajátosságait feltárjam és bemutassam. A kisvárosok az esetek döntő

többségében egy-egy nagyváros „hinterland”-jában helyezkednek el, összekötve a nagyvárost a vidékkel. A vidéki térségek központjaiként a kisvárosok olyan előnyöket is biztosíthatnak, amelyeket a nagyvárosok méretükből adódóan már nem képesek. De a kisvárosok térségközponti, piacközponti szerepkörét erőteljesen befolyásolják a környező települések is, hiszen a kistérség (járás) erőforrásainak függvénye a kisváros maga.